

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1941

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

46 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 46

ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. ΤΠΕ Κ.Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ⁽¹⁾

Όταν προχθές ακόμα κι' απ' την ίδια τούτη θέση, αναφερόμενος στο θαύμα της ανατολής των είκοσιοχτώ του 'Οχτώβρη, έτόνιζα ότι το χρέος όλων των σήμερα σκεπτομένων 'Ελλήνων, είναι το να καταστήσουμε τη μέρα αυτή μια νέα κοσμοϊστορική καταβολή πνευματικού και ήθικου διαφωτισμού ολόκληρης της 'Ανθρωπότητας, τα λόγια αυτά δέν ήταν ασφαλώς για μένα μόνο, ή περιούσια έκφραση ενός πηγαίου πνευματικού μου πόθου κι' ενός άκρατου έθνικου μου λυρισμού. Ήταν θετική έπαγγελία, στηριγμένη στην άδρότερην επίγνωση όλων άνεξαίρετα των εύθυνων που δημιουργεί για την έλληνική πνευματική έπιστράτευση ή ώρα αυτή και σύγχρονα όλων άνεξαίρετα των μέσων και της ύψηλης και σταθερής Μεθόδου, που χρειάζεται ν' ακολουθήσουμε όλοι μας, για να σαρκώσουμε τον άθλο της βεβαίας άναγωγής μας στις αύθεντικές και άμόλυντες 'Ελληνικές πνευματικές αξίες. Πηγές και αξίες, που όταν δέν τυχαίνει ν' άγνοούνται άμετανόητα απ' το Δυτικό πολιτισμό, συχνότατα συγγέονται με τα χαμηλά, θολά και νόθα ρεύματα της σκέψης και του ήθους του άνόσιου πλαστογράφου που ονομάζεται «'Ελληνολατινικός πολιτισμός».

Πρωταρχικό μας λοιπόν χρέος, όλων έμας, είναι να ιδούμε πριν απ' όλα και να δείξουμε στους άλλους καθαρά, τα κυριότατα σημεία της πλαστογράφησης αυτής, ώστε κατόπιν από τουτό να μπορέσουμε να ύψώσουμε έλεύθερο το μέτωπο και έξαστερα τα μάτια στις αύθεντικές πνευματικές 'Ελληνικές Αρχές, προς τις όποιες μας άνακαλεί με κάποια κλήση άνένδοτη, το μεγαλείο, ή ήθική ούσία, το φώς, ή δόξα αυτών των ήμερών. Και για το λόγο τουτό, ν' αποβάσουμε εύθως άμέσως από μέσα μας, τη σφαλερήν Ικανοποίηση, που μας δίνει ή κοινολογημένη από την κατά τύπους διδασκόμενη 'Ιστορία γνώμη, πως ή 'Ελλάδα από τις πρώτες έπαφές της με τη Ρώμη, (όθε ξεκινάει κ' ή πλανερή και επικίνδυνη ιδέα του 'Ελληνολατινικού πολιτισμού), έμπόρεσε με την επίδρασή της, ν' άνυψώσει ως με τα ίδια της επίπεδα, τη

μάζαν ενός κόσμου που ή όργανική και Ιστορική καταβολή και ποιότητά του άποτελεί άκριβως τον πλήρη αντίποδα του καθαρού πνευματικού δημιουργικού και Ιστορικού 'Ελληνισμού.

Άλλο το ζήτημα άν ή γνώμη τούτη κολακεύει μ' ένα τρόπον έπιπόλαιο τον 'Ελληνισμό μας. Η βαθειά κι' ούσιαστική πραγματικότητα είναι άλλη, και στην ούσιαστικήν αυτή πραγματικότητα όφείλουμε να ρίξουμε κυριότατα το φώς.

Για ποιά λοιπόν άγνήν 'Ελληνικήν επίδραση μιλάνε, όλοι αυτοί, που σε μεταγενέστερους καιρούς, έπροσπαθήσαν να στηρίξουν την ιδέα του 'Ελληνολατινικού πολιτισμού, ως μιας συνθετικής, αυτόνομης και αυθύπαρκτης δημιουργικής και Ιστορικής αξίας; Μήπως επίδραση θρησκευτική καθόλου; 'Αλλ' άν ή άρχαία 'Ελληνική Θρησκεία, είχε ως κύριο και άκοίμητο έσωτερικό της μέλημα, την πιο ύπεύθυνη και μόχια σύνδεση Θεού και άνθρώπου, στην άγνότερη, ύγιέστερη και άδρότερη συγχρόνως έσωτερική και έξωτερική έκφρασή της, τί θα πούμε τότε για όλες τις αυτοκαλούμενες θρησκευτικές εκφράσεις ή εκδηλώσεις της άρχαίας Ρώμης, όταν όλες άνεξαίρετα οί μορφές και οί έννοιες της θεότητας, δέν ήτανε γι' αυτή, παρά ή μέσο ληστρικής πολιτικής της έκμετάλλευσης στη φαντασία και την έντύπωση των άτυχων τριγύρα της ύπόδουλων μαζών, ή στην άθώτερη περίπτωση ένα άπέραντο προζύμι άναρίθμητων προλήψεων, δεισιδαιμονιών, φανατισμού;

Μήπως επίδραση άμεσα πνευματική και φιλοσοφική στους εκλεκτούς;

'Αλλ' άν ή άρχαία 'Ελληνική πνευματικότητα και ή άρχαία 'Ελληνική Φιλοσοφία, ήταν άσφαλα, ό υπέρτατος προσωπικός άγώνας των 'Ελάχιστων, για να προσδώσουνε το πιο ύψηλό και πιο ύπεύθυνο περιεχόμενο στο δράμα της άνθρώπινης ζωής, τί θα να πούμε για όσους λέγονται Ρωμαίοι και Λατίνοι Στοχαστές, όταν στη σκέψη ενός Κικέρωνα, που θεωρείται απ' τους καλύτερους, ή ιδέα της «δεξιότεχνίας», στο Πνεύμα και στο Λόγο και στην Τέχνη, ξεπερνά ρητά γι' αυτόν, κάθε λιτό και μυστικό άγώνα επίδιωξης καθαρά έσωτερικής; Ή τί θα πούμε, όταν άκόμα ένας Λουκρήτιος, που στο βάθος του

⁽¹⁾ Δεύτερη ραδιοφωνική όμιλία του κ. 'Αγγέλου Σικελιανού στη σειρά των διαλέξεων για την πνευματική έπιστράτευση του τόπου.

είχε βέβαια ζήσει ένα γνήσιο ψυχικόν ἀγώνα, καταλήγει ὡστόσο μέσ' ἀπὸ τὴν πάλη δλων τῶν ἀντινομιῶν του, νὰ προβάλλει ὡς μόνα καὶ κυρίαρχα κίνητρα τῆς ὑπαρξῆς τοῦ Ἀνθρώπου, τὴν ἀσύνειδη Ἡδονὴ ἀπὸ τῶνα μέρος, κι' ἀπὸ τ' ἄλλο τὸν ἀνίδεο καὶ κτηνώδη Φόβο; Ἡ τί θὰ ποῦμε ἀκόμα, γιὰ ἓνα Ὁράτιο, ὅταν ὁ Ἴδιος ἀνικρῦζοντας στὴν «Ποιητικὴ τοῦ Τέχνη» τὸ ἀνώτατο πνευματικόν ἀνθρώπινον ὑπόργημα, ποῦ εἶν' αὐτὸ τοῦτο τὸ ὑπόργημα τῆς Ποίησης, λησμονῶντας τὴν οὐσία γιὰ τοὺς κανόνες καὶ τὸ ἀνεύθυνο γι' αὐτὴν ἀκροατήριον, λογαριάζει πῶς ὁ κύριος γιὰ τὴν Ποίηση σκοπὸς εἶναι ν' ἀρέσει σύγχρονα στὸ λαὸ ποῦ καθισμένος στὰ ἀμφιθέατρα, ὅπως λέει, «ξερομασσάει στραγάλια καὶ καρύδια» ἀλλὰ καὶ σύγχρονα μὲ κείνον καὶ στοὺς «γερουσιαστές» καὶ στοὺς ἀβροῦς καὶ δύσκολους ποῦ τὴν ἀκοῦνε ἀκροατές;

Ἡ μήπως τάχα θὰ μιλήσουμε γιὰ κάποια γενικότερη Ἑλληνικὴν ἐπίδραση, ἀπάνω στὶς ὑποτιθέμενες μελετημένες σὲ εἰδικὰ κεφάλαια, Ρωμαϊκὲς διάνοιες καὶ ψυχές;

Βεβαιότατα, ὁ Βιτρούβιος ὀρθώνεται στὴν ἐποχὴ τοῦ λαῦρος, ἐναντίον ἐκείνων ποῦ στὴν οἰκοδόμησι τῶν Ρωμαϊκῶν Ναῶν, ἀλλοιώνουνε τὶς θαυμαστὲς γραμμὲς τῶν καθαυτῶν Ἑλληνικῶν ναῶν, ἀλλ' ἡ μελέτη τοῦ Ἰδιοῦ τοῦ ἔργου τοῦ Βιτρούβιου, μᾶς ἀποκαλύπτει σήμερα, ὅτι διέφευγε ἐντελῶς σ' αὐτὸν τὸν Ἴδιο, τὸ μεγάλο μυστικὸ τῆς αἰωνίας Ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τὸ μυστικὸ τῶν ἀποκρύφων καμπυλῶν καὶ τῆς «δυνάμει» καὶ ὄχι «στατικῆς» τῶν συμμετρίας, καὶ πῶς ἐπομένως ὅταν ὁ Ἴδιος ὑπεράσπιζε τὸ θαῦμα καὶ τὸ μέτρο τῶν Ἑλληνικῶν ναῶν, ἡ ὑπεράσπιση αὐτῆ τοῦ ἐξεκινούσε ἀπὸ τὴν ἀγνοια κι' ἀπευθύνονταν ἐξίσου στὸ κενό.

Ἄλλὰ μὴ τάχα, ἀπ' ὅπου δῆποτε ἂν κυττάξουμε τὸ φοβερὸν αὐτὸ κεφάλαιο τῆς γιὰ αἰῶνες ἀσυνείδητα θρυλλομένης Ἑλληνικῆς ἐπίδρασης στὴ Ρώμη καὶ στ' ἀπὸτοκά τῆς ἔργα, δὲν θὰ διαπιστώσουμε παντοῦ τὴν ἴδια ἀλήθεια; Δὲν θὰ ἴδοῦμε πλάι στὸν βᾶγιο, θερμουργὸ καὶ γνήσιο λόγο τῶν Ἑλλήνων, τὴν κοινότητα τοῦ στόμφου καὶ τῆς ἔμφασης τῆς Ρώμης; Δὲν θὰ ἴδοῦμε δίπλα στὴ λιτὴ καὶ ἀνέσπερην Ἑλληνικὴ, ἠθικὴ μαζὶ κι' αἰσθητικὴ γραμμὴν, ὄλο τὸν ὄγκο καὶ τὸ βάρος καὶ τὴν πίεση τῆς γεμάτης ἀπὸ κούφια ἐπίδειξη καὶ ἀξίωση, Ρωμαϊκῆς ὑπερβολῆς; Δὲν θὰ νὰ ἴδοῦμε τάχα πλάι ἀπ' τὴ θυμέλη τῆς περιούσιας Τραγωδίας τῶν Ἑλλήνων, κορυφῆς καὶ κέντρου τῆς διαιωνίας πνευματικῆς ἀνθρώπινης πορείας, τὴν παλαιστρα τῶν ἀνό-

σιων θηριομαχιῶν καὶ τῆ σκηνὴ τῶν πιό φρικτῶν καὶ ἀκατανόμαστων ὀργίων; Καὶ ξεκινῶντας ἀπ' τὰ πρῶτα καὶ πηγαίνοντας στὰ δεύτερα, δὲ θὰ νὰ βροῦμε καὶ στὴ ρίζα μὰ καὶ σὲ ὅλες γενικὰ τὶς λεπτομέρειες, τὴν ἀπόλυτη καὶ πλήρη ἠθικὴ, πνευματικὴ, αἰσθητικὴ καὶ γενικὰ ἱστορικὴ διαστολή, τῶν δυὸ λαῶν;

Ἡ ὁμιλία ὡστόσο αὐτὴ, δὲν εἶναι βέβαια δυνατὸ ν' ἀπαριθμήσει οὔτε κἂν τὸ μυριοστὸ τῆς τραγικῆς καὶ ἐπιβαλλόμενης παράποτε στὶς μέρες μας, αὐτῆς ἱστορικῆς διαστολῆς. Μιὰ ὁμιλία ὡσάν αὐτὴ, δὲν μπορεῖ ν' ἔνε παρά μόνον ἓνα σύνθημα, ἓνας δείκτης στὴν κατεύθυνση αὐτῆ· γιὰ τὴν ὥρα τούτη, τὴν Ἑλληνικὴ Ἱστορία, ὡς πηγὴ καθολικοῦ ἱστορικοῦ διαφωτισμοῦ, ἔχουμε χρέος νὰ τὴ γράψουμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ ὀλόκληρη, ἀνόθευτη γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας καὶ γιὰ ὀλόκληρο τὸν κόσμον, μὲ τὰ κεφαλαῖα τῶν κεφαλαίων. Καὶ θὰ τὴ γράψουμε, ἂν, ὅσοι ἄνθρωποι, ὅπως εἶπα στὴν προτιήτερη ὁμιλία μου, ἐξαρτοῦμε αὐτὴ τὴν ἴδιαν ὑπαρξὴ μας ἀπ' τὸ πνεῦμα, δὲν ξεχάσουμε ἀπὸ δῶ καὶ μπρός, στὴν κορυφὴ τῶν μόχθων μας, τῶν μελετῶν, τῶν ἐρευνῶν μας, τῶν δημιουργιῶν μας, νὰ τοποθετοῦμε πάντοτε τὸ φῶς ποῦ ἀκτινοβολεῖ ὀλοένα μέσα μας καὶ ὀλόγουρά μας, κοσμοϊστορικὸς σταθμὸς μέσα στὴν πάροδο τῶν αἰῶνων, ἡ μεγάλη μέρα τῶν 28 τοῦ Ὀχτώβρη τοῦ 1940.

Αὐτὸ τὸ σύνθημα μονάχα ἤθελα σήμερα νὰ δώσω κι' αὐτὸ μόνον ἐπιχειρῶ νὰ συνοψίσω μὲ τὰ λίγα ἀκόμα λόγια αὐτοῦ τοῦ γνήσιου πανανθρώπινου Ἐμβατήριου τῆς Ἑλλάδας, ποῦ τονίζει αὐτὴ τὴν ὥρα ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη σ' ἓνα μέτωπο ἀδιάρρηκτο κ' ἐνιαῖο, ὁ στρατὸς μας, οἱ σκεπτόμενοι κι' ὁ λαός.

Ὁμπρός! Μὲ ὀρθή, μεσοῦρανη
τῆς Λευτεριάς τὴ δάδα
ἀνοίγεις δρόμο, Ἑλλάδα,
στὸν ἄνθρωπον — Ὁμπρός!

Ὁρμᾶνε πρῶτοι οἱ Ἕλληνες,
κι' ὄλοι οἱ λαοὶ σιμὰ Σου
(μεγάλο τ' ὄνομά Σου!)
βροντοφωνᾶν : « Ὁμπρός,

Ὁμπρός, νὰ γίνουμε ὁ τρανὸς
στρατὸς ποῦ θὰ νικήσει,
σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση,
τὸ μαῦρο φίδι ὀμπρός.

Ὁμπρός, κι' ἡ Ἑλλάδα σκώθηκε
καὶ διασκορπάει τὰ σκότη!
Ἀνάστα ἡ Ἀνθρωπότη
κι' ἀκλόυθα τὴν! Ὁμπρός!

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ